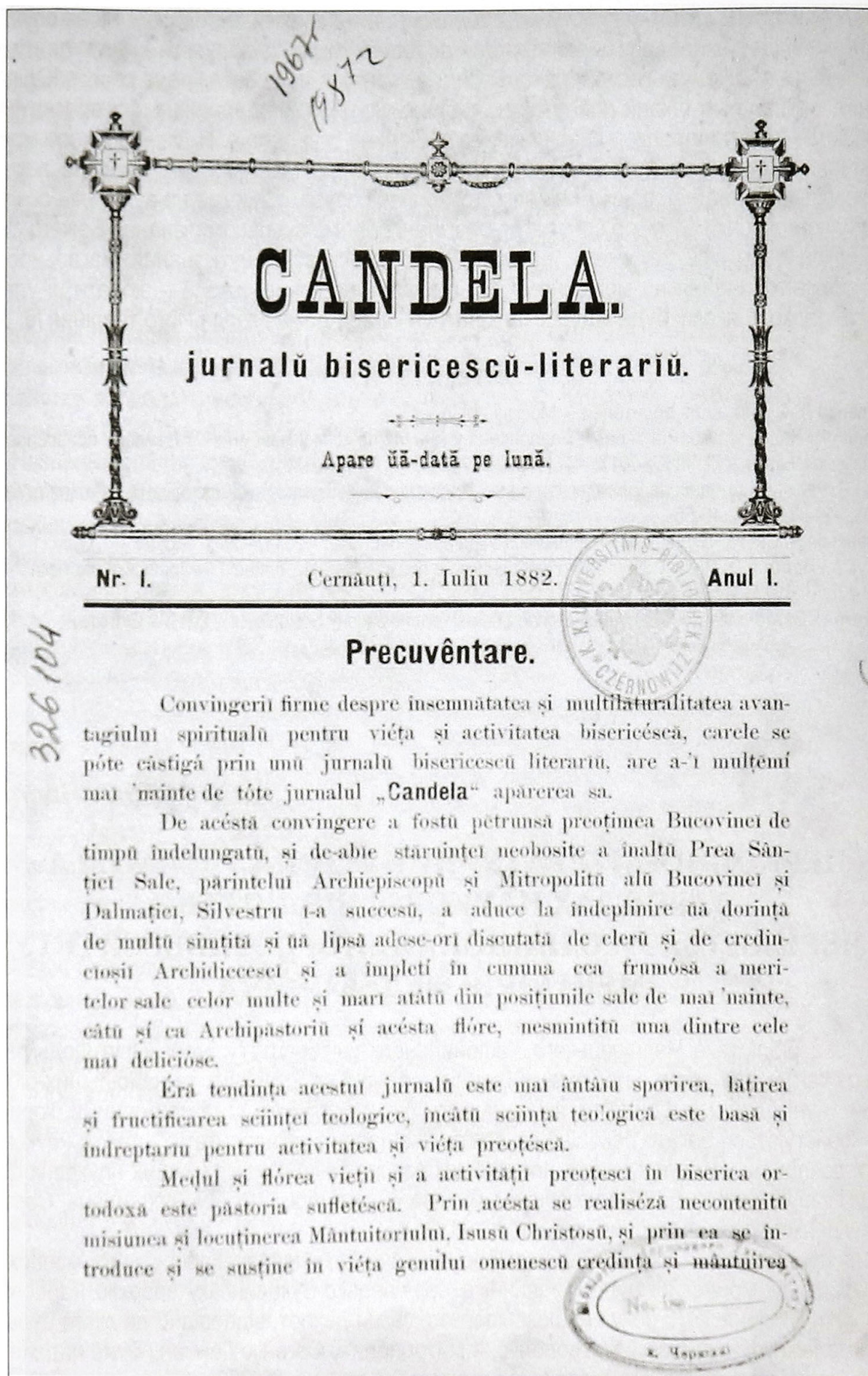

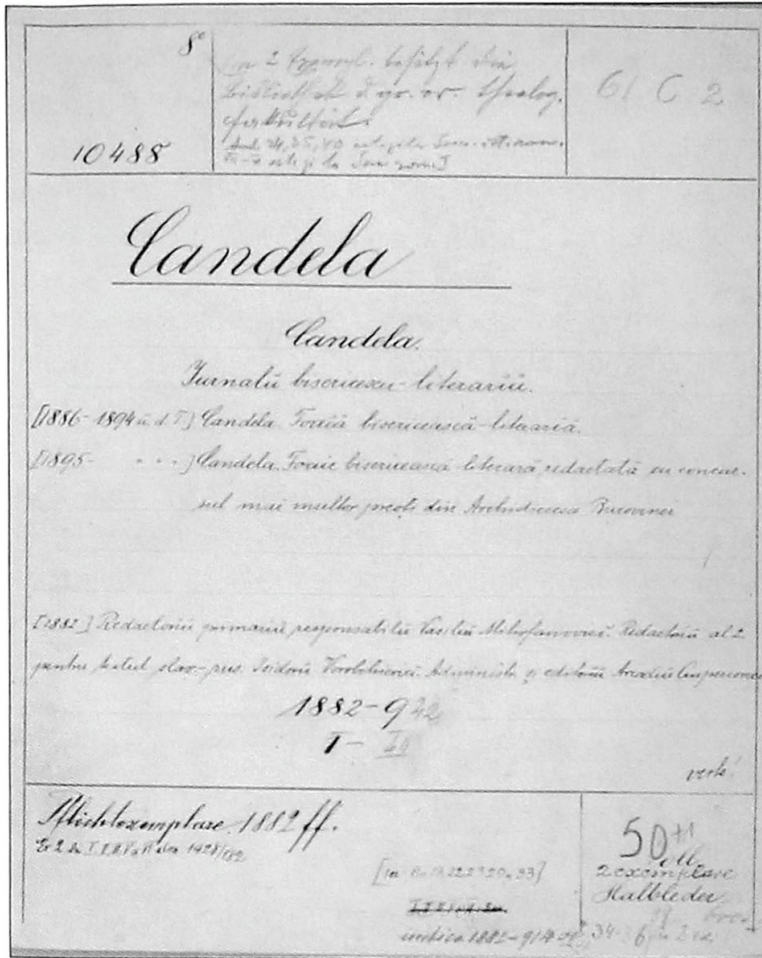
ЗАГОРОДНА Настасія

**ЦЕРКОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖУРНАЛ «CANDELA»
У ФОНДАХ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича є науково-освітнім центром, за обсягами фондів – одна з найстаріших та найбільших бібліотек України. Її унікальними фондами, які налічують більше 2,7 мільйона примірників, користувалися і користуються багато поколінь студентів, викладачів університету, а також наукові працівники дослідних установ і вищих навчальних закладів Чернівців та інших наукових центрів України і зарубіжних країн. У книгозбірні – більше 70 тис. рідкісних і цінних видань. Серед цих видань і церковно-літературний журнал «Candela».

Після приєднання (1774-1775 рр.) західної частини Буковини до Габсбурзької монархії, місцеві парафії та монастирі були об'єднані в Чернівецько-Буковинську єпархію Карловацької митрополії. 23 січня 1873 року вийшов імператорський декрет, відповідно до якого було утворено незалежну Буковинську митрополію, а митрополиту Євгенію Гакману було надано титул архієпископа Чернівецького, митрополита Буковини й Далмації. З 1880-х років у єпархії була своя друкарня, розташована в резиденції митрополита. У Чернівцях видавали багато православної

релігійно-духовної й богословської літератури: збірники церковних проповідей, церковні календарі, книги й брошури повчального характеру для мирян.

Із 12 квітня 1880 року вступив в управління Буковинської митрополії Архiepіскоп і Митрополит Буковини і Далмації Сільвестр Морарю-Андрієвич. Саме Сільвестр Морарю-Андрієвич ініціював створення церковного періодичного видання. 8 квітня 1882 року, ним було видано два документи: «Циркуляр» та «Положення про церковно-літературний журнал Чернівців» [4].

Згідно «Цирюляру» однотайним голосуванням обрано співробітників журналу «Candela»: адміністратора та редактора з усіх економічних питань Аркадія Чуперковича; головного редактора, відповідального за весь зміст журналу Василя Митрофановича; другого редактора і коректора слов'яно-російського тексту Сидора Воробкевича; ревізора та коректора румунського тексту Артемія Бераріу [7, 243].

В першому номері журналу надруковане «Положення про церковно-літературний журнал Чернівців». «З 1 липня 1882 року в Чернівцях під егідою Чернівецької архієпархіальної Консисторії, що є власністю православної архієпархії Буковини, виходитиме церковно-літературний журнал під назвою: «Candela» [4, 4].

Семанти: Тип. W. Kerschbaur, 1882; Тип. archiepiscop. (1883-93), Тип. R. Eckhardt, 1893; Тип. R. Ceppu, 1906; serial. Typogr. bucovin., 1897-928

Анунț, 1882, N° 1-6, pp. 245-2.	Анунț 22, (1903) pp. 2, 528
• II. 1883, N° 1-2 - 697,1	• 23 (1903) - 2, 504
• III. 1884, N° 1-2 - 800	• 24 (1905) - 2, 500
• IV. 1885, N° 1-2 - 752	• 25 (1906) - 2, 578
• V. 1886, N° 1-2 - 789	• 26 (1907) - 2, 592
• VI. 1887, N° 1-2 - 874	• 27 (1908) - 2, 578
• VII. 1888, N° 1-2 - 874	• 28 (1909) - 2, 565
• VIII. 1889, N° 1-2 - 2, 508	• 29 (1910) - 2, 576
• IX. 1890, N° 1-2 - 2, 794	• 30 (1911) - 2, 576
• X. 1891, N° 1-2 - 2, 776	• 31 (1912) - 2, 576
• 11. 1892, N° 1-2 - 2, 794	• 32 (1913) - 2, 576
• 12. 1893, N° 1-2 - 2, 500	• 33 (1914) - 2, 500
• 13. 1894, N° 1-2 - 2, 776	• 34 1923 - 2, 472 *
• 14. (1895) pp. 2, 528	Supl. Supr. etc. etc.
• 15. (1900) - 2, 514	Redactia...
• 16. (1907) - 2, 601	de la...
• 17. (1908) - 2, 696	Tratatul...
• 18. (1909) - 2, 532	Tratatul...
• 19. (1900) - 2, 795	
• 20. (1901) - 2, 1-150, 200-202	
• 21. (1902) - 2, 796	

Indice general... pentru anii 1882-1914

Картка систематично-алфавітного каталогу (з фонду зберігання іноземних видань)

На сторінках журналу друкувалися статті з усіх галузей богословської науки, розглядалися питання шкільної релігійної освіти; проповіді священників, проповіді з нагоди релігійних свят, обговорення питань, що стосуються поточного стану управління та церковного життя. Висвітлювались найважливіші події церкви, статті присвячені історії створення і функціонування деяких храмів, подорожні нариси, богословські, релігійні оголошення та огляди, статистичні повідомлення та інші повідомлення. Також вміщувалась рубрика «Хроніка», яка представляла важливі події у всьому християнському світі.

Метою журналу, за словами А. Манастирського, було «розвиток, поширення і застосування теологічних знань»; «... не обмежуватися духовною підтримкою священників, а поширюватися на наш православний народ»; «...щоб він сприяв досягненню об'єднання між всіма православними верствами» [2, 458].

Статті публікували румунською та українською (руською) мовами. «... питання, що стосуються підвищення релігійно-моральної культури вірних, будуть опубліковані в обох [мовах]» [4, 4]. Статті зарубіжних авторів друкувалися російською мовою іноді в перекладі на українську. Серед них праці Філарета, Митрополита Московського [8, 229], «Науки» Дмитрія, Митрополита Ростовського в перекладі А. Манастирського [8, 216], Родіона Путяніна, російського богослова [8, 226] та ін.

Першим редактором української (руської) частини журналу був Сидір Воробкевич. Він редагував журнал з 1882 по 1900 роки. З 1901-1914 рр. редактором був Олександр Манастирський (чернече ім'я Артемон).

Румунську частину журналу «Candela» редагували:

– 1882-1883 рр. професор Чернівецького університету, ректор 1878-1879 рр. Василь Митрофанович;

– 1883-1895 рр. Артемії Бераріу;

– 1895-1910 рр. професор Чернівецького університету, ректор 1892-1893 рр., 1901-1902 рр. Еміліан Воюцький;

– 1911-1914 рр., 1923-1934 рр. професор Чернівецького університету Василь Георгіу (з 1923-1934 рр. директор і редактор журналу, з 1935-1941 рр. директор журналу);

– 1935-1938 рр. професор Чернівецького університету, ректор 1927 р. Николай Котош;

– 1939-1941 рр. професор Чернівецького університету, ректор 1918-1920 рр. Валеріан Шезан.

Редактори й автори мали духовну освіту і духовне звання, служили священниками, викладачами православних семінарій.

Серед авторів були викладачі кафедри теології Чернівецького університету: Еміліан Воюцький, Василь Гаїна, Василь Георгіу, Николай Котлярчук, Николай Котош, Василь Митрофанович, Євсебій Попович, Костянтин Попович, Володимир Репта, Стефан Сагін, Теодор Тарнавський та ін., священники митрополії Буковини. Журнал носив і просвітницький характер. Майже весь період виходу журналу редакційний колектив намагався привабити і широку аудиторію, публікуючи матеріали, які могли зацікавити представників народу. Також у журналі подавалися статті для дітей: Г. Реуцький «Наука релігії для 1-ої класи школи народної» (1914, № 8, с. 391-395), І. Фрундзей «Катехетичне оброблення молитви «Пресвята Тройце» (1913, с. 651), «Як робити знак св. хреста?» (1913, с. 545), «О почитаю св. ікон. Пояснення дітям при роздачі образків і хрестиків» (1914, с. 349) та ін.

Основні рубрики україномовної частини журналу – «Слово», «Проповіді», «Науки для народу», «Подорожі до святих місць», «Питання сільських прихожан про різні корисні для душі предмети з відповідями на них», «Хроніка», «Із бувальщини» та ін.

До 1900 р. редактором україномовної частини «Кандели» був Сидір Воробкевич. У журналі публікувались статті за його власним прізвищем і під псевдонімом Данило Млака. Сидір Воробкевич вів рубрику «Науки для народа», «Науки до народа», «Десять заповідей божих», «Молитва господня», «Науки надгробні». Після смерті С. Воробкевича, з 1901 р. редактором «Кандели» був А. Манастирський. Він започаткував рубрику «Із бувальщини», де публікувалась цікава інформація, а також повчальні або гумористичні історії з життя селян і священників. Також публікувались статті, присвячені добродійній діяльності церковних товариств або окремих священників. А. Манастирський публікував подорожні нариси під назвою «Мої подорожі православним світом», а свої поетичні твори подає в рубриці «Стихотворення релігійно-нравственного содержания». Серед них: «Привіт академічному товариству «Православна Академія»» (1908, с. 26), «На могилі нашого редактора Архіприсвітера Ісидора Воробкевича» (1909, с. 418), «Скит Хрещатик» (1909, с. 517), «Молитва матері» (1910, с. 648), «З новим роком» (1914, с. 78).

Річник 26 за 1907 р. присвячений 25-літтю з дня заснування журналу «Candela». Тут досить об'ємно висвітлено діяльність журналу. Подано біографічні дані редакторів журналу та результати його діяльності.

У 1915-1922 рр. журнал не виходив. З 1923 року всі матеріали публікувалися виключно румунською мовою. Основні розділи журналу: Studii, Comuniări, Recensii, Cronica și Bibliografie, Predici și curăntări (дослідження, комунікації, огляди, літопис та бібліографія, проповіді й очищення).

В 1923 році виходить друком покажчик до журналу «Indice general al foall bisercești-literare Candela pentru anii 1882-1914» (Загальний покажчик літератури Кандели за 1882-1914 роки, Чернівці, 1923) [3].

Покажчик складається із двох частин:

1. «Indicele părți Românești» («Регістр румунської частини») – упорядник професор Чернівецького університету Василь Георгіу;

2. «Регістр рускої частини» (української частини) – упорядник Василь Тарнавський.

Комплект журналу «Candela» зберігається у фондах бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. У відділах зберігання фондів (зарубіжних видань) і рідкісних книг та рукописів бібліотеки представлений журнал «Candela» з 1882 по 1914 рр. (річник 1-33) та з 1923 по 1941 рр. (річник 34-52).

Комплект журналу «Candela» зберігається у фондах бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. У відділах зберігання фондів (зарубіжних видань) і рідкісних книг та рукописів бібліотеки представлений журнал «Candela» з 1882 по 1914 рр. (річник 1-33) та з 1923 по 1941 рр. (річник 34-52).

За 1939, 1940, 1941 рр. річник 50, 51, 52 вийшли друком у 1942 році одним зібранням і більша частина журналу присвячена Валеріану Шезану (редактор журналу «Candela» 1939-1941 рр., доктор права і теології, професор, ректор Чернівецького університету 1923-1925 і 1927-1930 рр.), де вміщено ряд статей різних авторів у тому числі й некролог [5].

Таким чином, можна зробити висновок, що на сторінках церковно-літературного журналу «Candela», який видавався Буковинською єпархією, переважали матеріали про тогочасне церковно-релігійне і суспільне життя на Буковині, поширення моральних релігійних вчень серед християнського народу. Інформативний матеріал журналу є цінним джерелом для краєзнавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бойко А.** Тіні забутих часописів: журнал «Кандела» в контексті релігійної періодици // Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства. – 2011. – Вип. 1. – С. 3-11.
  2. **Манастирський А.** 25-льтний ювілей сущесованья церковно-літературного журнала: «Кандела». (1. Юля 1882 – 1. Юля 1907) // Candela. – 1907. – An. 26. – P. 457-466.
  3. **Результати 25-літної праці** // Candela. – 1907. – An. 26. – P. 522-532.
  4. **Reglamentu** penyu jurnalul bisericeceyă-literariyă din Cernăuți // Candela. – 1882. – An. 1, Nr. 1 (1 Iuliu). – P. 4-6.
  5. **Candela:** Revistă teologică și bisericească. An. 50, 51, 52. 1939, 1940, 1941. – Cernăuți: Glasul Bucovinei, 1942.
  6. **Candela:** Revistă teologică și bisericească. An. 26. – Cernăuți: Societatea tipografică bucovineană, 1907. – 842 p.
  7. **Colocar Justinian-Remus.** 1882-Anul apariției Revistei «Candela» a Mitropoliei Bucovinei // Teologie și Viață. – 2017. – Nr. 1-4. – P. 241-250.
  8. **Indice** general al foall bisercești-literare Candela pentru anii 1882-1914. – Cernăuți: Editura cjsistorului arhiepiscopesc al Bucovinei, 1923. – 275 p.
-